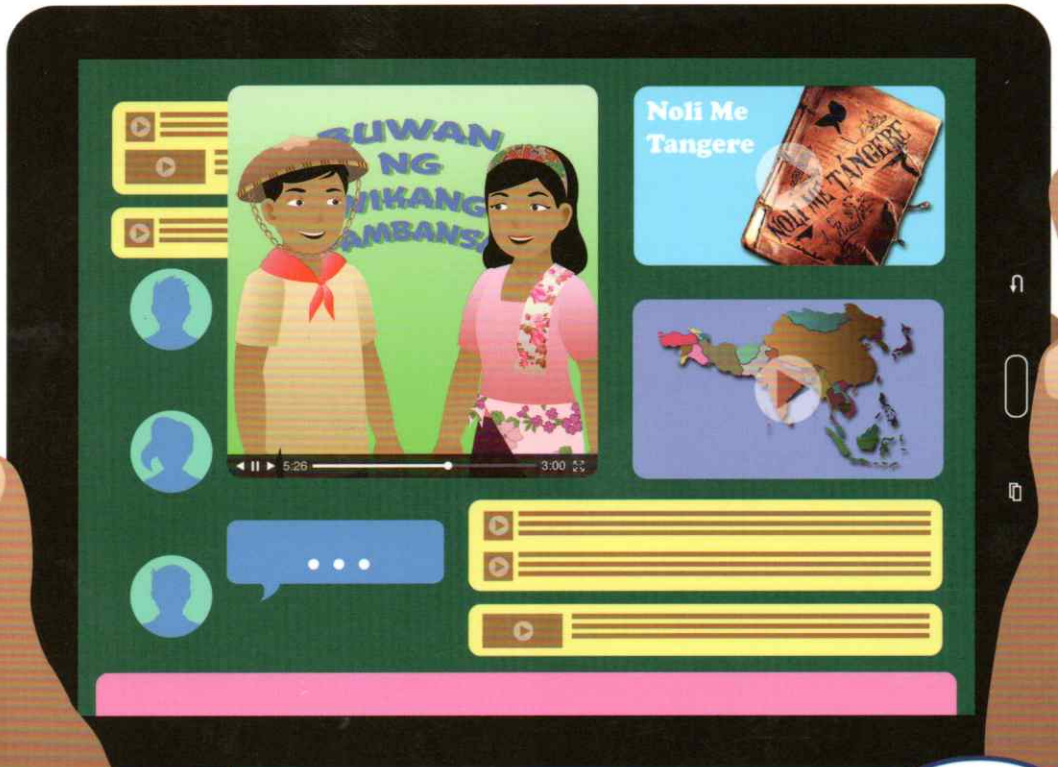

Kalinangan

Batayan at Sanayang Aklat sa Wika at Panitikan

Maybel V. Amog
Mercedes DL. Tulaylay
Nelia P. Pagoso
Mga May-akda
Aida M. Guimarie
Tagapag-ugnay

9

Ikatlong Edisyon

Kalinangan

Batayan at Sanayang Aklat sa Wika at Panitikan

Maybel V. Amog
Mercedes DL. Tulaylay
Nelia P. Pagoso
Mga May-akda

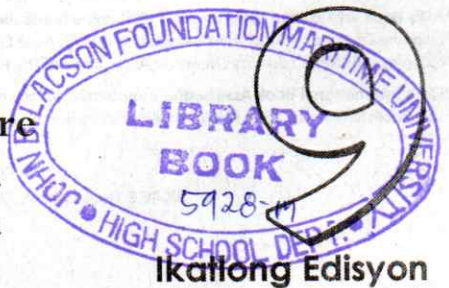
Aida M. Guimarie
Tagapag-ugnay

Published & Distributed by

REX Book Store

856 Nicanor Reyes, Sr. St.
Tel. Nos. 736-05-67 • 735-13-64
1977 C.M. Recto Avenue
Tel. Nos. 735-55-27 • 735-55-34
Manila, Philippines
www.rexpublishing.com.ph

Mga Nilalaman

Paunang Salita..... ix

YUNIT I | Pag-unawa at Pagpapahalaga sa mga Akdang Pampanitikan ng Timog-Silangang Asya

Aralin 1 | Pahalagahan ang Buhay, Biyaya ng Maykapal..... 2

"Ang mga Tiket sa Loterya ni Haji Zakaira"

Isinulat ni Machtor Lubis

Isinalin ni Erlinda A. Pinga

Pang-ugnay na Hudyat ng Pagsusunod-sunod ng mga Pangyayari

Aralin 2 | Mga Taong Naghahanap ng Liwanag ng Kalunsuran 23

"Mga Katulong sa Bahay"

Isinulat ni Vei Trong Phung

Isinalin ni Florentino A. Iniego (Vietnam)

Paglalahad ng Opinyon

Aralin 3 | Pagmamalasakit sa Kapuwa, Gawin Araw-araw 40

"Mga Tunog ng Kahirapan"

Isinulat ni Jacinta Ramayah

Iba-ibang Paraan ng Pagpapahayag ng Damdamin/Emosyon

Aralin 4 | Katapatan at Pagkakaisa Tungo sa Kaunlaran..... 56

"Singapore"

Isinulat ni Leonardo L. Dayos

Mga Ekspresyon sa Pagpapahayag ng Pananaw

Aralin 5 | Totoong May Forever..... 70

Buod ng Telenobelang "Forevermore"

Mula sa Direksiyon nina Cathy Molina at Ted Boborol

Pagpapahayag ng Katotohanan

Aralin 6 | Pangwakas na Gawain: Sa Book Fair, Kasaysayan at Kultura, Natutuklasan 90

Ilang Impormasyon sa mga Aklat na:

- *Mabuhay Ka, Anak Ko* ni Pin Yathay (Cambodia)
- *Smaller and Smaller Circles* ni FH Batacan (Pilipinas)
- *Indonesia, Etc. Exploring the Improbable Nation* ni Elizabeth Pisani (Indonesia)

Mga Ekspresyong Nanghihikayat sa Malikhaing Pagtatanghal

YUNIT II | Pag-unawa at Pagpapahalaga sa mga Akdang Pampanitikan ng Silangang Asya

Aralin 7 | Mga Karunungang-Bayan, Iyong Gunitain 108

Tanka at Haiku

Suprasegmental na Antala/Hinto, Diin at Tono sa Pagbigkas ng *Tanka at Haiku*

Aralin 8 | Pagpapahalaga sa Paggamit ng Isip 121

“Ang Pakikipagduwelo ng Butiki sa Leopardo” (Pabula – Sri Lanka)

Adaptasyon ni Dr. Mike Lockett

Isinalin ni Yñigo Miguel

Ekspresyon sa Pagpapahayag ng Damdamin

Aralin 9 | Panitikan, Daan sa Kapayapaan 135

“Ang Panitikan sa Pagpapasulong ng Katarungan, Kalayaan, at Kapayapaan”

Halaw sa Talumpati ni A. Fatz (Pakistan)

Mga Angkop na Pahayag sa Pagbibigay ng Opinyon, Matibay na Paninindigan, at Mungkahi

Aralin 10 | Pinagkasunduang Pag-ibig 152

“Ang Walang Puso” (Korea)

Isinulat ni Yi Kwangsu

Isinalin ni Edgar Calabia Samar

Paggamit ng mga Pahayag sa Pagsisimula, Pagpapadaloy, at Pagtatapos ng Isang Kuwento

Aralin 11 Kasabay ng Pag-unlad ang Pagbabago ng Tao	169
"Ang Labu-Labo sa Pamilya"	
Isinulat ni Mizu-ron Muko (Hango sa Dulang Hapon)	
Pang-ugnay	

Aralin 12 Pangwakas na Gawain: Pagiging Asyano: Sariling Akda, Bigyang-Halaga.....	186
"Anak"	
Isinulat ni Ligaya Tiamson-Rubin	
Paggamit ng Lingguwistikong Kahusayan sa Pagsulat ng Sariling Akda	

YUNIT III | Pag-unawa at Pagpapahalaga sa mga Akdang Pampanitikan ng Kanlurang Asya

Aralin 13 Pananampalataya, Humuhubog sa Pagkatao	198
"Ang Pariseo at Maniningil ng Buwis" (Lukas 18:9-14)	
Matatalinghagang Pahayag	

Aralin 14 Alay sa mga Namayapa	209
"Mga Namayapa Kong Kababayan"	
Isinalin nina Myrna Cagampang at Camille Soriano	
Paggamit ng Angkop na Pang-uri na Nagpapasidhi ng Damdamin	

Aralin 15 Tunay na Kayamanan ang Busilak na Kalooban	223
"Ang Kayamanan ng Hari"	
Isinulat ni Henry Altemus	
Isinalin ni June Cesar Macabio	
Angkop na Pang-ugnay na Hudyat ng Pagsusunod-sunod ng mga Pangyayari sa Lilikhaing Kuwento	

Aralin 16 Maayos na Pakikitungo sa Kapuwa.....	237
"Limang Daliring Bundok"	
Isinulat ni Leonardo L. Dayos	
Pang-abay na Pamaraan, Pamanahon, at Panlunan	

Aralin 17 | Mga Bayani at Kultura, Araw-araw Bigyang-Halaga..... 257

“Epiko ni Gilgamesh” (Babylonia-Iraq)

Isinalin ni Manuel A. Torres

Mga Pahayag na Ginagamit sa Paghahambing

**Aralin 18 | Pangwakas na Gawain: Pagtatanghal ng
Kulturang Asyano** 273

“Sa Lilim ng Puno ng Mangga”

Isinulat ni Mary Jane S. Dela Cruz

Pagsulat ng Iskrip

Yunit IV | Pag-unawa at Pagpapahalaga sa Nobelang *Noli Me Tangere* Bilang Isang Obra Maestra

Aralin 19 | Kaligirang Pangkasaysayan ng *Noli Me Tangere*..... 290

“Kaligirang Pangkasaysayan ng *Noli Me Tangere*”

Paggamit ng Angkop na Salita/Ekspresyon

Aralin 20 | Masaya at Malungkot na Araw, Ating Pagsaluhan 305

Kabanata 1–16

Paggamit ng Tamang Pang-uri sa Pagbibigay ng Katangian

Aralin 21 | Ang Dakilang Ina at ang Maaasahang Kaibigan 322

Kabanata 17–31

Angkop na mga Ekspresyon na Nagpapahayag ng Damdamin,
Matatag na Paninindigan, at Ordinaryong Pangyayari

**Aralin 22 | Alin ang Mas Mahalaga: Kalayaan, Katarungan,
o Kapangyarihan?** 342

Kabanata 32–47

Paggamit ng Iba’t Ibang Pagpapahayag ng Damdamin

Aralin 23 | Ang Wakas 366

Kabanata 48–64

Paggamit ng mga Angkop na Ekspresyon sa Pagpapaliwanag,
Paghahambing, at Pagbibigay

Aralin 24 Pangwakas ng Gawain: Pagtatanghal ng Dula	394
--	-----

Kabanata 64 – Katapusan ng *Noli Me Tangere*

Paggamit ng mga Kasanayang Komunikatibo (Lingguwistik,
Sosyolingguwistik, Diskorsal, at Istratedyik)

Talasanggunian	407
-----------------------------	-----

Indeks	409
---------------------	-----

Indeks

A

aklat mula sa Timog-Silangang Asya, 94–95

alamat (Cyprus), 242

Altemus, Henry, 226

Anak, 189

Ang Kayamanan ng Hari, 226–29

Ang Labu-labo sa Pamilya, 173–76

Ang mga Tiket sa Loterya ni Haji Zakaira, 5–10

Ang Pakikipagduwelo ng Butiki sa Leopardo, 124–27

Ang Panitikan sa Pagpapasulong ng Katarungan, Kalayaan, at Kapayapaan, 139–40

Ang Pariseo at Maniningil ng Buwis, 201–02

Ang Walang Puso, 156–60

angkop na salita o ekspresyon, 301

antala, 117

B

balangkas, 246

balarila, 193

banghay, 178, 285

Batacan, FH, 95

biglang talumpati, 148

bisa sa damdamin, 191

bisa sa isip, 190

bisa sa kaasalan, 191

bisang pampanitikan, 190–91

Boborol, Ted, 73

book fair, 97–98

C

Cagampang, Myrna, 212

D

daglian talumpati (*impromptu*), 148

Dayos, Leonardo L., 59, 242

Dela Cruz, Mary Jane S., 276

denotatibong kahulugan, 4–5

diskorsal (kasanayang komunikatibo), 403

diyalogo, 178, 285

dula

elemento, 177

iskrip ng dula, 285

pagtatanghal ng, 404

E

elehiya, 214

Epiko ni Gilgamesh, 260–63

extemporaneous (talumpati), 148–49

F

Fatz, A., 139

Five Finger Mountains, 242

Forevermore (buod), 73–82

G

Gibran, Khalil, 212

gitna (sanaysay), 142

gramatika, 193

H

haba at diin, 116

haiku, 111–12

hinto, 117

I

impromptu (talumpati), 148

Indonesia, Etc. Exploring the Improbable Nation, 95

Iniego, Florentino A., 26

intonasyon, 116–17

isinaulong talumpati, 148

iskrip, 103

ng dula, 285

istratedyik (kasanayang komunikatibo),
403

J

Jagiya, 31

K

kaalaman (pagtatalumpati), 148

kariktan, 46

kasanayan (pagtatalumpati), 148

kasanayang komunikatibo, 403

katamtamang antas (pang-uri), 218

katotohanan, 86

komparatibo (pang-uri), 268–70

kongklusyon, 391

konotatibong kahulugan, 4–5

kultura, 167

kuwento pangkatauhan, 231–32

L

lantay (pang-uri), 219

Limang Daliring Bundok, 242–43

lingguwistikong kahusayan, 193

lingguwistik (kasanayang komunikatibo),
403

Lockett, Mike, 124

Lubis, Machtör, 5

Lukas 18:9–14, 201–02

M

maanyong sanaysay, 141–42

Mabuhay Ka, Anak Ko, 94–95

Macabio, June Cesar, 226

maikling kuwento

kahulugan, 234

pangkatauhan, 231

makabuluhang diwa, 46

mananalumpati, 148

Manyoshu, 111

matalinghagang pahayag, 205

may pananda (pang-abay na pamanahon), 252

maylapi (pang-uri), 317

Mga Katulong sa Bahay, 26–29

Mga Namayapa Kong Kababayan, 212–13

Mga Tunog ng Kahirapan, 43

Miguel, Yñigo, 124

Molina, Cathy, 73

monologo, 315

Muko, Mizu-ron, 173

N

Nihon Shoki, 111

Noli Me Tangere

Kabanata 1–16, 309–12

Kabanata 17–31, 324–32

Kabanata 32–47, 345–56

Kabanata 48–64, 369–82

kasaysayan, 294–95

katapusan, 397–98

O

opinyon, 36

P

pabula (Sri Lanka), 124–27

pagbabalangkas, 245–46

pagbibigay ng opinyon, 390–91

paggigitlapi, 241

paggigitlapi at paghuhulapi, 241

paghahambing, 268–69, 390

paghuhulapi, 241

pag-iisa-isa, 301

paglalapi, 240–41

paglalarawan, 301

pagpapahayag, 301

pagpapahayag ng damdamin, 52–53, 338, 361–62

pagpapahayag ng matibay na paninindigan at ordinaryong pangyayari, 339

pagpapahayag ng pananaw, 64–65

pagpapaliwanag, 389–90

pagpapatunay, 301

pag-uunlapi, 240

pag-uunlapi at paggigitlapi, 241

pag-uunlapi at paghuhulapi, 241

pag-uunlapi, paggigitlapi, at paghuhulapi, 241

pamukod, 19
pananaliksik, 184
pananaw, 36, 64–65
panapos, 18
pang-abay, 251–53
pang-abay na pamanahon, 252
pang-abay na pamaraan, 251
pang-abay na panlunan, 253
pangatnig, 18, 181–82
panghihikayat, 101
panghihikayat na nababatay sa
katotohanan, 101
panghihikayat na pambalyu (*value*), 101
panghihikayat na pampolisiya, 101
pang-ugnay, 18, 181–82
pang-ukol, 182
pangungusap na pandamdandam, 53
pangungusap ng balangkas, 246
pang-uri, 218, 317
panimulang talumpati, 149
paninsay, 18
panlinaw, 18
panubali, 19
Para sa iyo aking Tatay!, 215–16
parabula, 206–07
patalatang balangkas, 246
payak (pang-uri), 317
PETA (Philippine Education Theater
Association), 400
pinakamasidhi (pang-uri), 219

Pinga, Erlinda A., 5
Pisani, Elizabeth, 95
ponemang suprasegmental, 116
pormal na sanaysay, 141–42
Pulubi, 48

R

Ramayah, Jacinta, 43
rekomendasyon, 391
Rizal, Jose P., 294–95
Rubin, Ligaya Tiamson, 189

S

Sa Lilim ng Puno ng Mangga, 276–79
salitang may tiyak na damdamin, 53
Samar, Edgar Calabia, 156
sambitla, 53
sanaysay, 141–42
simbolismo, 214
simula (sanaysay), 142
Singapore, 59–60
Smaller and Smaller Circles, 95
Soriano, Camille, 212
sosyolinggwistik (kasanayang
komunikatibo) 403
sukat, 45

T

tagpuan, 214
talinghaga (elemento ng tula), 46–47

talumpati

anyo, 149

halimbawa, 147–48

pagbigkas, 147

uri, 148

talumpati ng pagbibigay-galang, 149

talumpati ng parangal, 149

talumpating di-inihanda, 148–49

tamang desisyon, pagbuo ng, 34

tambalan (pang-uri), 317

tanaga, 46

tanghalan, 285

tanka, 111, 112

tauhan

dula, 178

elehiya, 214

maikling kuwento, 229

teleseryeng Asyano, 31

tema, 214, 285

Tiburcio, Mar Al, 48

tiwala sa sarili (pagtatalumpati), 148

Tolentino, Lorna S., 215

tono, 116

Torres, Manuel A., 260

tugma, 46

tula, 45–47

tunggalian, 30

V

Vei, Trong Phung, 26

Viola, Maximo, 295

W

wakas (sanaysay), 142

walang pananda (pang-abay na pamanahon), 252

wikang ginamit (elehiya), 214

X Y Z

Yasumaro, Ono, 111

Yathay, Pin, 94

Yi, Kwangsu, 156